

MONITOR

GASETA NACIONAL DE POLITICA, D'ART I DE LITERATURA

Redacció: Angels, 22 i 24 — BARCELONA — Administració: Granvia, 613

ANY II. N.º 2

Febrer de 1922

Sitges. N.º VII

POLÍTICA NACIONAL

PER
J. Y. FOIX

Qüestió de mots

Amb diversitat d'opinions, dissemblança de parers i àdhuc amb bells contrastos significatius es torna a parlar amb insistència i perseverança d'hispano americanisme. MONITOR des del seu primer número que s'hi ve referint i a dins el seu pla programàtic de política peninsular ha considerat les relacions iberoamericanes en lloc eminent i, en alguns aspectes, fonamental. Darreïment, en la segona etapa de la seva publicació, *Espanya* de Madrid dona a aquest afer tota la seva importància i propugna la celebració d'un Congrés constituent d'un Estat hispanoamericà, confederació de les Societats espanyoles d'Amèrica i de les hispanoamericanes de l'Espanya actual.

La situació de MONITOR, el seu punt de vista palesat francament i clarament a cada número, ens obliga però a situar-nos de nou a fixar fins a on serà possible el valor dels mots.

L'entitat geogràfica que constitueix la Península és designada adés Espanya adés Ibèria. Per a's que prefixen una nova estructura política de la Península tots dos mots tenen aquest significat idèntic: Espanya o Ibèria és la nominació que es dona al territori peninsular omesa de moment tota particularitat nacional que s'hi contingui i tota manifestació de prioritat o d'absorció per part d'alguna d'aquestes particularitats nacionals. Espanya o Ibèria és simplement un mot de contrada, genèric, històricament pre-nacional o super-nacional amb alternatives. Espanya és simplement per a ells un territori.

Fa poc a *La Publicidad* del vespre es feia referència a aquesta confusió de mots. El seu origen, conegut de tothom i recordat sovint, és degut a l'adopció per part de Castella dels mots Espanya i espanyol per a l'expressió de les seves específiques característiques nacionals. Castella, cas curiós i significatiu, ha restringit la vasta perspectiva del mot i podríem dir que ha curat d'obtenir-ne l'exclusiva. El procediment seguit per Castella per a aquesta reducció, per a l'espanyolització per dir-ho així dels seus territoris unilingües, és invers al seguit per altres nacions de tendència imperial. Els francs estenen llur nom per tot el territori gal; Anglaterra, exteriorment, esdevé sinònim de la Gran Bretanya i es parla freqüentment de l'Imperi anglès, de vitalitat anglesa, de raça anglesa referint-se a un conjunt d'aspectes de l'activitat britànica. Al territori belga, en les dues races en pugna per establir-hi cada una la seva hegemonia, hi ha, en el fons, un afany d'accentuar les característiques nacionals del país prenent adés Valònia adés Flandes heur'n la característica essencial. El procediment castellà és divers. Ha esdevingut secular l'optar per l'eliminació, per la segregació provocada. En un ample continent peninsular genèricament conegut per Espanya, on diverses nacions exactament definides es debaten per situar-se en un lloc que permeti coordinar llur lògica expansió nacional amb l'interès comú de l'activitat geogràfica que les conté, la nació castellana, amb un equivocacat instint hegemònic, actua espíritualment de depuratiu.

En sinonimitzar Castella amb Espanya tot limitant la riquesa peninsular, en nacionalitzar la Monarquia des del punt de vista castellà, el procediment d'inversió imperial es fa més palès i, quasi gosem dir, únic.

Les conseqüències d'aquesta reducció, d'aquest acaparament per una de les espècies del nom genèric, són conegudes i de bell temps comentades. L'espanyisme a què ens referim en el número passat d'alguns sectors del catalanisme podria, cas d'intensificar-se, valoritzar diversament els tèmens. La realitat però és aquesta: que existeix un nacionalisme castellà que es bateja així mateix d'espanyol, el qual reivindica exclusivament per a ell el mot Espanya i els seus derivats i que en crear sota aquell nom genèric una personalitat moral diversa i oposada a la personalitat moral dels altres po-

bles convivents, desvetlla per si mateixa altres nacionalismes forçosament oposats i, tard o aviat, enemics. La lluita no és pas entre nosaltres de valons contra flamencs, ni una guerra civil per obtenir les directives que exigeix una consciència nacional col·lectiva; serà, de seguir així, una pugna entre Catalunya i Castella, qui es diu Espanya, entre una pàtria renaixent contra un Estat opressor.

Això pot dur fatalment a l'aixecament d'una nació Catalunya, davant una Espanya-nació. Catalunya, Espanya i Portugal serien a darrera hora tres mots legals i perfectament compatibles amb la realitat. Fins i tot simplificaria el lèxic tèrbol i imprecís a què recorren tot sovint els nostres separatistes vergonyants. Caldria, al nostre entendre, concretar definitivament aquest punt essencial. Després d'això la lluita es presentaria en tèmens nets, clars i precisos. Llur internacionalització ens situaria francament davant l'univers.

A propòsit d'això ve a tomb recordar que així com Castella ha restringit el mot Espanya fins a adaptar-lo als seus límits nacionals, els extremo-orientals de la Península, catalans d'avui, han seguit en canvi el procés corrent de tota expansió imperial en estendre per tota la Península el nom d'ibers que els caracteritzava. D'ací que en el lèxic d'avui Ibèria té més vastitud que no pas Espanya i els seus derivats, una riquesa política de contingut que Espanya desconeix.

Hispano americanisme i ibero americanisme

Catalunya, doncs, com a nació diferenciada amb interès però d'intervenir per raons polítiques o econòmiques en les relacions de la nostra Península amb l'Amèrica llatina i acceptant de moment aquella denominació diversificadora, es troba davant l'hispanoamericanisme en una preeminència, resultat aventatós de la seva posició a dins aquella jerarquia trinacional. Les relacions hispanoamericanes per a Catalunya, són només instrument parcial d'intervenció a l'Amèrica llatina idèntic a l'altre instrument parcial d'intervenció ofert per les relacions lusso-brasil·lenyes. La superioritat objectiva de Catalunya,—de la Catalunya nacional—en les relacions iberoamericanes, és conseqüència de la seva independència lingüística. Catalunya a dins un sistema de política peninsular unànime, sense interessos lingüístics creats a Lussoamèrica i a Hispanoamèrica, pot arbitrar aquella política amb una independència espiritual absoluta i amb un ample sentit imperial d'intervenció. En el present cas la llengua tot facilitant un lligam, limita l'expansió. Entre l'hispanoamericanisme i el lussoamericanisme, l'iberoamericanisme ofereix a Catalunya com a unitat nacional interventora una magnífica ocasió per a provar la seva capacitat de direcció i de domini.

Un prefaci de Charles Maurrás

Charles Maurrás, mestre de tota una generació de francesos, ha escrit per al llibre "La fin de l'Empire Espagnol d'Amérique", de Marius André, un prefaci, on s'hi conté bona part de la seva doctrina de política llatina, exacte en la seva finalitat, errònia però en part de l'argumentació i en el procediment. Ens referim només a allò que per a nosaltres és essencial i fonament de tota la doctrina política de MONITOR.

La veritat de Maurrás

Per al senyor Maurrás la guerra hauria hagut de fer l'unió completa de la llatinitat: França, Bèlgica, Itàlia, Romania, Portugal, i moltes de llurs germanes d'Amèrica han fet causa comú. Al si d'una bella cadència Maurrás constata un hiatus que hauria calgut evitar: Espanya. Cal

doncs aspirar a fer desaparèixer les nostres dissidències i estendre un lligam d'amistat. Podríem suposar el problema resolt: no parlem, diu, ni d'Espanya, ni d'Amèrica, ni de França. Parlem del món llatí com d'un mateix cos per a organitzar. Establim allò que MONITOR preconitzades de la seva aparició: una política occidental.

L'esdevenidor d'aquesta unió llatina depèn, segons el mateix provençal il·lustre, del progrés de l'ordre en cadascun dels països llatins: l'ordre és un caràcter de la pàtria comú. Els pobles llatins són aquells en els quals el Renaixement ha reeixit i on la Reforma ha fracassat. La història dels llatins és la història de l'Església de Roma. Heu's ací el tret d'unió. Suprimint el catolicisme la desorganització i descomposició del món llatí és imminent. Això és molt de prear quan es tracta de confederar o de federar les nacions.

L'error de Maurrás

Aquest escriptor, però, lúcid en assenyalar els destins de la llatinitat, perfet en exposar-ne el contingut, estableix un equivoc en considerar-ne els elements i propaga un error funestíssim per la causa mateixa de la llatinitat que ha de servir de tret d'unió: segons Maurrás "el tractat dels Pireneus i el tractat d'Utrecht inclinen a la vella fraternitat unificadora."

Quina és aquella vella fraternitat? Segurament la de l'Imperi dels Cèsars, la que derivava del domini romà, la que es pretengué restituir amb el tractat dels Pireneus en assenyalar en els articles 42 i 43 que els antics límits de les Gàl·lies i d'Hispania havien de separar de nou dues monarquies, i que, segurament, és completada per la instal·lació a Espanya d'un Borbó subordinat, molt al seu punt segurament en l'ordre jeràrquic car al realisme francès...

No, cal establir-ho definitivament: el tractat del Pireneus és l'obstacle més important interposat entre Espanya i França per al lligam llatí amb què unànimement sospirem. Amb aquest tractat oïós automàticament es creaven dos Estats rivals. Es confia amb un delegat borbònic súbdit fidel de la casa de França? Potser sí, però els esdeveniments històrics es succeïen ben diversament a les previsions reials i les nacions renaixents han fet ben secundàries les formes de govern. Pel tractat dels Pireneus es creen dos Estats ben definits: França i Espanya. El primer ha reeixit, l'altra es troba en un pernabatre moribund.

Catalunya davant d'Espanya i de França

No cal pas retreure dades ni dates històriques per referir-nos a la tràgica situació de Catalunya, durant els tres darrers segles de la seva història post-nacional. Entre dues mo-

narquies enemigues, la nostra pàtria ha estat un camp de duel sagnant. Podran Espanya i França aliar-se, podran combatre's però la persistència de l'aliança, la duresa del combat dependran sempre de la fortitud o feblesa de Catalunya. Una Catalunya subjecte a la Monarquia unitària espanyola, és un desordre permanent per la causa d'aquesta monarquia i per la causa de l'ordre. Una Catalunya sobirana, reintegrada en els límits naturals del seu territori secular, és una garantia per aquest ordre i per la pau occidental que els uns i els altres preconitzem. Políticament anul·lada, desnacionalitzada, Catalunya s'ha lliurat, en la desesperació, a la Casa de França o a la de Castella, arrecerant-se allà on ha cregut trobar més garanties per a la defensa de la seva personalitat. Aquesta alternativa en la recerca d'un ajut per a la seva llibertat, és una prova de la seva permanència nacional.

S'ha dit que Lluís I considerava la conservació dels Comtats de Rosselló i de Cerdanya d'una gran importància per tal com judicava que en permetre'n la possessió a Espanya aquest país té un peu damunt el seu. També s'ha dit que nombre de juriconsults francesos han convingut que la Catalunya peninsular depèn immediatament de França i pertany a Espanya abusivament. Aquesta alternativa en la recerca d'un possessor és també una nova prova de la seva permanència nacional.

Només una Catalunya nacionalitzada, en la plenitud del seu poder, pot servir d'intermediària entre Espanya i França per a la realització d'aquella unitat llatina, resultat de la Confederació occidental a què MONITOR es refereix des del seu primer número. Catalunya, poder moderador i federador, és un element essencial per a la causa de la pau a l'Occident d'Europa. Catalunya, històricament lligada a Provença i a Aragó, és el més bell exemple de Confederació a seguir. Lligar Catalunya a la sort d'un Estat amb probabilitats d'oposició a un altre Estat, és un error greu de la política real de França i d'Espanya i un desconeixement del valor històric de la nostra personalitat. Els interessos de Catalunya lliure no s'oposen pas als de França ni als d'Espanya, i, en canvi, serveixen els dels dos països. Només el tractat dels Pireneus és un destorb. I no precisament pel fet de la segregació del territori rossellonès com es pot suposar lògicament, ans pel fet brutal i impolític de crear una frontera al bell mig d'un territori on la comunitat racial i de civilització és evident.

El tractat del Pireneus i la subjecció de Catalunya són els més forts obstacles que s'oposaran a una Confederació llatina. Contra una monarquia o una república unitàries, contra França o Espanya cesaristes, Catalunya a l'hora de la seva renaixença integral, s'aixecarà unànime en defensa de la seva llibertat, i per al restabliment de la justícia i de l'ordre veritables.

POLÍTICA INTERNACIONAL

DE WASHINGTON A GÈNOVA

Punt de vista

Abans d'examinar el vastíssim problema polític que la Conferència de Gènova suscita, serà bo que resumim les afirmacions que fèrem pel desembre en parlar de la Conferència washingtoniana. La cosa comportarà, ultra una ben estricta i visible continuïtat de les nostres idees i judicaments, llur més rigorosa confrontació amb els fets. El punt de vista en el qual ens hem situat per a examinar aquestes qüestions,—desenrotllament de la biologia política de cada poble i la total de la Història,—dóna als nostres estudis un visible seguiment, però ens obliga, també, a un molt auster control dels avançaments que fem i a llur rectificació raonada si en comprovar-los els trobàvem errats.

Tot allò, doncs, que relatiu a política mundial hem escrit es pot resumir i comentar de la següent guisa:

Nordamèrica

Que des de Versalles, malgrat de la fallida wilsoniana i després de Washington, que n'és la primera real rectificació, (represa del Segon punt que els aliats refusaren), Nordamèrica és la primera potència en línia la qual pel seu esperit, per la seva posició geogràfica, per la seva força i riquesa juga en el descabellament de la Història un rol arbitral. Nordamèrica esdevé, tant per exigències del seu desenrotllament físic, com pel resultat dels principis morals en què fonamenta la seva existència, l'agent independentista del món. La qual cosa no vol pas dir que ella es trobi conspiradora darrera de cada poble aspirant a la seva pròpia llibertat; ans bé que el món de demà, aquell que és possible que resulti de la més lliure vida econòmica i política de cada un dels pobles que avui són sotmesos o associats a metròpolis, girarà per ventura entorn de Nordamèrica i en ella trobarà si li cal, el

1 pesseta

darrer ajut. La lluita actual d'Irlanda ofereix a l'observador una bella mostra de la pugna per aquest nou aspecte del planeta arribat a la seva màxima disgregació i, a la vegada, camí de la seva màxima unitat. D'una banda de Valera sota el símbol de l'estel; de l'altra Griffith i Collins, celtes d'un realisme imminent amb menys d'intuïció i d'horitzans més limitats, conservadors per egoisme de la comunitat anglo-saxona, la qual és cert que pot evolucionar encara de guisa radical i duradora.

Projectada als fets més objectius, aquesta política nordamericana la veiem realitzar-se amb el pacte de la porta oberta a la Xina, al qual seguirà, segons s'anuncia, una reorganització política de la gran república extremo-oriental, preconstituida a base d'una constitució d'estats units, calc o transposició adequada de la potència protectora de la llibertat asiàtica.

A la porta oberta a la Xina, deïem en el *Monitor* núm. 6, seguiran d'altres demandes nordamericanes semblants; volent significar que a mida que la nova potència independentitzada esdevingui una força política i econòmica lliure, la protecció i les mires dels nordamericans s'estendran a nous nuclis nacionals encara sotmesos, a colònies i terres verges on desenvolupar-se ja sigui en bella col·laboració amb els vells tutors o en pugna oberta amb ells si baraven el pas. Anglaterra, Rússia i Alemanya de demà, són a l'horitzó nordamericà pars del món ben possible rivals. I França roman malgrat de totes les falses interpretacions que s'han volgut donar de la seva política, la potència de la més possible entesa. Els interessos d'ambdós pobles podrien cercar el planeta sense moure's mútuament.

Aqueix rol arbitral de Nordamèrica en el descabellament de la Història, cristallitza també en el procés dels deutes de la guerra. Pel desembre ja diguérem com ben lluny d'avenir-se amb els plans financers europeus o, més ben dit, anglesos, segons els quals una mútua condonació de crèdits seria el punt inicial del ressorgiment del món, anirien els Estats Units a una ràpida consolidació de tots els deutes contrets per les nacions associades, i com farien d'aqueixos crèdits una arma per a llurs finalitats nacionals. En demostració de la qual cosa no cal pas esmentar tot allò que la premsa ha publicat arran del diàleg anglo-francès pel manteniment de l'exèrcit i limitació de la marina. La proposta del senador Mac Cormick, la seva nota aclaratòria són els heralds de la Nordamèrica que refusa compromisos escrits no pas perquè hi hagi problemes que no li interessin, ans perquè ja se sap prou fort per a dominar-los tota sola.

A hores d'ara no se sap encara si Nordamèrica acceptarà un seient a la Conferència de Gènova; però si que es pot assegurar que els resultats d'aquesta seran nuls si no hi assisteix, i no pas com a simple espectador, ans com activíssim i realista director d'escena. No gens menys és un bon sepyal que per acceptar o negar-se a la invitació esperi conèixer la resposta d'Anglaterra a la nota que França li ha remès aclaratòria de l'ordre de la Conferència cotada a Cannes. La reacció francesa i l'espera prudent de Nordamèrica, fan creure que no triomfarà aquella impaciència vertical de Lloyd George que voldria fer taula rasa de tots els compromisos pendents per a crear a Gènova un món segons la seva concepció i mires estrictament angleses. La força de Nordamèrica és gran i pot obligar els altres partenaris a determinats sacrificis; però la diplomàcia no s'improvisa i el *cosinus* d'Occident treballen a l'ombra d'una gran tradició. França pot aportar, però, a Nordamèrica l'ajut que en aquest terreny li manca i que tot l'or no seria prou per a trobar-ne l'equivalent a un gra de mill.

De l'Anglaterra

Cada vegada que en aquesta gasetta ens havem referit a Anglaterra, havem indicat com ella es trobava al foc, a les primeres hores si es vol, del seu focoscenari *Imperi* tal com fins avui s'ha vingut entenent aquesta adjectivació. Lloyd George, podríem afirmar, és el primer ministre de la decadència anglesa, la qual cosa no li lleva pas grandesa ni vol pas dir que sigui desproveït d'un talent polític excepcional. Baudelaire deia que la més gran art, (i en conseqüència cal entendre els més grans artistes), són els de la decadència. Roma en decandir, produïa nombre dels més grans d'entre els seus estadistes. Dioclecià i la seva reforma resten en la Història el fet d'un gran ordenador segons el temps. Lloyd George és aixímateix d'excepcional i podria conquistar nova grandesa per l'Imperi i glòria sense parell per al seu nom, si en comptes de la química reconstrucció europea escometia la reforma total de la comunitat britànica. Una reforma total que a nosaltres ens plau d'anomenar-la *evolució romana*, i que sinó totalment, en part, ha trobat entre els anglesos propugnadors que s'agrupen entorn de la "Round Table".

Cada dia que passa creix en nosaltres el convenciment que la pau de Versalles, obra de Lloyd George, instantàniament profitosa per a Anglaterra i noïdora per a França, és el dard pitjor que es podia clavar dolçament o involuntàriament al flanc del colós britànic. Ja diguérem ací, com els anglesos en fer la pau havien mirat el seu guany immediat i descurat l'esdevenidor; com la pau feta amb Alemanya no ens semblava pas bona i com eren incomprensibles els zig-zag dels pactes amb Rússia. La cosa té, no gens menys la seva explicació que suposa, però la fallida de tot un antic sistema: aplicació i decrepitud d'aquella política anglesa que tenia per nom "balança de poders", — *balance of powers*.

No caldrà pas que ens allarguem desmesuradament per a explicar en què consistia aquest sistema d'equi-

valència de forces continentals. Bastarà d'enunciar els esdeveniments capitals de la Història moderna d'ençà que la rodonesa del planeta fou demostrada amb la troballa del continent colombià i les noves terres cobejades, de primer pels pobles mercaders de la vella Europa, i després intensament explotades, —totes les del globus,—i àvidament disputades pels grans detentors de l'edat industrial. Enfront la sobtada riquesa que el Nou Món aportava als reialmes ibèrics de Portugal i de Castella, a Holanda, a França, hom presència les escomeses successives de la Gran Bretanya fins arribar a l'expoliació gairebé total de les deus de grandesa de cada una de les quatre potències. I aqueixa cosa s'esdevé quan no per un tan simple com brutal despulament,—cas Holanda,—per l'aplicació metòdica d'una política d'intervenció en les querelles dels pobles continentals, prenent la defensa del visiblement feble i simpàtic a la consciència del món, contra el seu rival que gosava vessellar un propi esdevenidor a l'alçada que el somnia el gegant insular. Quan amb Carles V i Felip II s'alça a Europa una primera Alemanya,—això era l'Espanya de llavors,—França i els països insurgesits troben l'ajuda anglesa per a abatre-la; quan Napoleó repta aquell gran poder que li barra el pas l'exhausta d'Espanya troba les mans enguantades d'Anglaterra que l'ajuden a vèncer i a perdre contemporàniament les Amèriques; i la nostra generació ha presenciat amb una rapidesa molt pròpia del nostre temps una doble aplicació d'aquella política equiparadora. Havem vist com Anglaterra servia primer la causa de França contra l'Alemanya invasora i desfeia després el fruit de la victòria gala amb una ben premeditada mesura favorable a l'Alemanya vençuda; la qual hauria pogut esdevenir encara una ben cara aliada per demà si tornava a ésser enuïosa l'escomesa russa a l'Àsia provident si la pau feta a Versalles no esdevingués, com ja ho havem dit, una mala arma per Anglaterra que la desforrà ineficàcia contra aquells amb els quals havia d'usar-se.

És evident que allò que cercava Anglaterra a Versalles era privar que una França tota poderosa restés amb l'hegemonia continental; una hegemonia recaptada tant per tradició com per la força. Vençuda Alemanya i privada de les coses noïdores per al poble anglès,—marina i colònies,—perquè no es podia mirar l'Imperi vençut amb l'esguard pietós i interessat amb què abans s'havia mirat França? Per què no servir-se d'aquella desferia per aplanar les cobejances dels amics d'ahir i enemics de sempre? Almenys el vell mètode semblava ensenyar-ho així i amb la seva aplicació tota una tradició apareixia servida.

Tot amb tot els símptomes fan creure que el mètode ja no serveix o quan no que ha estat aplicat de mala guisa. Heu's ací, d'una part, com la França es redreça i espolsa els dictats amb què la Gran Bretanya volia conformar-la; l'Alemanya, d'altra part, no amaga les seves mires ulteriors i si una, incompatibilitat comercial fou la causa fonamental del daltabaix de 1914, ¿com se resolrà la pugna de mercats que torna a iniciar-se? I Rússia? Per dissortada que sigui la seva situació li resten grans forces que a Àsia i a Europa soles o aliades amb Alemanya poden adquirir un valor inusitat i que tota subordinació econòmica les crispà... Nordamèrica? Heu's ací aquell segon punt wilsonià que els aliats refusaren, —llibertat de les mers,—repre's ara i adés i menat sinó per vies de llibertat total, almenys per les de cooperació amb partenaris iguals. A qui serà prudent d'ací en endavant d'afavorir i contra qui? Serem per ventura nosaltres i els italians els peons somnians a moure primer en plena Mediterrània? De la qual cosa i del moviment independentista de les colònies en naix per l'Anglaterra una angouxa immensa i una impaciència en el seu Primer, a la qual no estàvem pas acostumats. El pla de Gènova n'és la prova. Aquelles presses manifestades a Cannes per a portar ràpidament endavant l'execució de la Conferència són incomprensibles en un polític al qual tot podria ésser permès menys un frenetisme visible.

¿Fracassarà del tot aquesta nova Conferència? Malgrat de la seva celebració ajornada ¿se'n pot parlar ja en retrospectiva? I per si reix, ¿com cal mirar-la?

La Conferència de Gènova és un altre temps de la política anglesa i ens apar destinada a un idèntic fracàs que el de la balança de poders.

És cosa de tothom prou sabuda per insistir-hi, que la Gran Bretanya no dona ni ha donat mai de sí, i que ha viscut i prosperat gràcies a una meravellosa organització comercial del món que la guerra desorganitzà o destruï, i que la victòria no és pas apta per a rehabilitar-la. Anihilats els mercats de Rússia, d'Alemanya i de tota l'Europa sud-est, Anglaterra no troba pas capacitat per a la seva possibilitat d'afers, i cerca la manera de normalitzar mercats i divises per escapar a la fallida que l'amenaça. La qual cosa és, per a nosaltres, una il·lusió!

Aquell que hagi seguit aquests darrers temps les tesis dels economistes anglesos, Keynes, el més popular de tots, haurà vist exposada nua i crua la veritat nacional. La situació d'Anglaterra els anys abans de la guerra era paradisiaca; i un voler i un dol naixen d'aquella constatació. El voler és que cal recerchar aquella posició, aquell paradís perdut, vers el qual Lloyd George convidava els pobles a anar-hi i se'n promet les delícies d'un nou Eldorado. L'Anglaterra d'avui és un poc com aquelles famílies les quals, exhaurides les reserves que tenien, fan de sostenir unes enormes despeses amb els guanys fets dels uns pels altres dies.

Voler impossible de realitzar; il·lusió d'una velleïa que aspirés al retorn de la joventut; quimera que podria esdevenir, si es realitzava, un medi per acabar amb aquells qui avui n'accepten la paternitat.

¿Per què no és possible d'arribar a un arranjamant que permeti aquell retorn? ¿Per què no és possible una reconstrucció econòmica de l'Europa mit-

jançant els dictats d'una Conferència? Deixem de banda tots els detalls i particularitats a tractar a Gènova per atendre a ben simples raons lògiques i tindrem que l'Europa i el món d'abans de la guerra era la suma d'un nombre de factors als quals la guerra ha modificat completament per la qual cosa la suma no pot de cap manera ésser idèntica a la que donaven abans. I que àdhuc si una normalització de factors segons l'avant-guerra fos factible, no seria desitjable per quant aportaria un resultat igual al ben llastimós que havem viscut. L'evolució dels continents planetaris continuarà al pas amb alts i baixos de prosperitat i vida migrada i cap decret no canviarà els efectes d'unes causes anteriors. Com s'ho faria el senyor Lloyd George per a reduir les mines nordamericanes de la Nordamèrica d'avui, la qual té una marina mercant que s'encamina a ésser la primera, crèdits damunt totes les potències del planeta i vistes a l'Àsia, a la mesura de 1914? Com podrà convèncer a Alemanya que el domini comercial del món és cosa només a ella reservada? ¿Com pot imposar bondat als rusos cobejadors de la influència i domini asiàtic?

D'altra part s'esdevé amb el programa de Lloyd George cosa idèntica a la que s'esdevingué amb el de Wilson, és a dir, que portat a la pràctica d'una guisa radical i desinteressada,—única manera d'atànyer un bell resultat,—equivaldria a una tan intensa revolució que el món no la resistiria pas. Una reconstrucció simplement econòmica i simplement europea no suposa pas res. Per sota les finances i l'economia viu la política anglesa, i per damunt l'Europa hi ha Nordamèrica la qual esguarda, espera, i de la qual és ben de desitjar que no refusi la invitació que li ha estat feta. Si a Gènova hi van només aliats, germànics i russos, bé li escauria per legenda al portal vell del palau genovès destinat per alberg de la Conferència aquell vers dantesco: "Per me si va nella città dolenta"... puix que no serà pas la pau ço que d'ella cal preveure que en sortirà.

Amb l'assistència de Nordamèrica potser s'obtidria algun adbitrament que equivaldria a una llarg ajornament de qualsevol grandios conflicte, perquè (i ací escauria també alguna consideració sobre el desarmament naval de Washington), no ens fem pas il·lusions, cap arranjamant econòmic no matarà les velles pugnes nacionals. Així ho va preveure Naumam en escriure durant la guerra en el gran capítol "Dintre l'economia mundial" del seu llibre "L'Europa del Centre" quan diu, parlant de la solidaritat econòmica dels pobles, de l'internacionalisme comercial creat per Anglaterra: "Existeix un comerç mundial i una divisió de treball entre els pobles. Retrobarem tot això després dels transtorns de la guerra, però és probable que el comerç mundial no ens retornarà pas amb la mateixa integritat ni amb igual audàcia que abans. La guerra ha demostrat que el comerç, per si sol no és pas la pau. En el sí del sistema universal de canvis, els vells Estats administratius i militars més ben organitzats continuen vivint amb llurs propis mitjans i combaten en vistes de conquistar el profit i la direcció de la màquina del treball del món sencer." És un alemany que parla, i d'algun fragment del seu llibre se'n pot ben deduir que la del 14 fou entre Anglaterra i Alemanya la primera guerra púnica.

Evolució romana de l'Imperi anglès

En començar de parlar de la Gran Bretanya, insinuàrem que Lloyd George assoliria un gran bé polític per la pàtria i honor personal, si escometia la reforma total de l'Imperi, en comptes de la reconstrucció general de l'Europa.

Caldrà dir en poques paraules com entenem aquesta reforma.

Que l'Imperi anglès evoluciona és cosa que està a la vista de tothom. Les solucions donades al problema d'Irlanda, al de l'Egipte i el que probablement es donarà al de la Índia, en són proves febaents. A "MONITOR" s'hi ha comentat ja la terminologia emprada per Lloyd George en designar la Comunitat britànica, terminologia igual a la nostra en quant a mots però diversa en l'immediata designació perquè nosaltres propugnem un ideal i el Primer anglès es troba enfront d'una realitat que no pot pas variar-se tan de sobte. El significat de la nostra terminologia pot aplicar-se doncs a l'Imperi britànic tal com hauria d'ésser en definitiva en acabar-se l'evolució que ara s'inicia. En designar nosaltres la futura Confederació occidental amb el subnom de Comunitat de pobles i de nacions lliures ens atenguem exactament a ço que fins ara havia estat l'Imperi britànic i no fèrem pas altra cosa que donar un pas més avant d'acord amb els nous temps, batejant la nostra fórmula com la més perfectament civil i culta. ¿Què suposa, doncs, aquesta nova fórmula que voldríem per a nosaltres i vers la qual apar que s'encamina l'Anglaterra? D'antuvi una conformitat amb els temps nous. El món s'orienta visiblement vers la màxima disgregació i alhora vers la màxima unitat. D'una part totes les ansies nacionals fent-se efectives; d'altra part totes les nacions sentint una necessitat absoluta les unes de les altres. Els centres econòmics es desplacen i si fins avui l'Europa ha estat centre del món com ahir ho era la Mediterrània, demà ho seran l'Atlàntic i el Pacífic; el planeta va esdevenint igual en la seva totalitat i diversitat.

Vers aquesta novetat per la qual nosaltres, catalans, ens preparem, l'Anglaterra hi té molt de camí fet. Però podria perdre'l si es parava a mig camí o retarrava la marxa. És més: amb vidència i voluntat forçada ens seria més fàcil a nosaltres arribar a la consecució dels nostres fins que als anglesos. La febre independentista ja ha passat per l'Amèrica hispana i la conveniència i profit de confederar-se, d'integrar-se en una constel·lació brilla tant als ulls clarividents

com el vell estel solitari. No hi ha pas per nosaltres, doncs, les imminents desavinences de pobles enemics com els que constitueixen la comunitat britànica de l'avui, i que aniran en augment a mida que dominis, com el Canadà i Austràlia per no dir d'altres, vagin creixent en potència econòmica. Manera, però, de què s'esdevingui possible la permanència de l'Imperi anglès en el món nou, seria canviar-li la seva constitució, cosa que ja diguérem com entre els anglesos tenia propugnadors, i es sintetitza en la conveniència d'un parlament i un govern imperials en el qual tinguessin representació proporcionada les multituds de totes les nacions i pobles de la comunitat estesa pel planeta, el centre de la qual es fixaria segons les conveniències dels temps: si avui es Londres, demà podria ésser Montreal o Delhi... Aquesta fixació dependria sempre dels corrents econòmics del temps i seria sempre el resultat d'una conveniència resolta per les lliures unitats mancomunades. Les de Sud-amèrica, les peninsulars ibèriques, de la Gàlia i de l'Àfrica del Nord per nosaltres.

Heu's ací, en síntesi, el resultat d'una evolució que batejarem amb el nom de *romana* pel simple fet del traspàs que el vell imperi féu de la seva capitalitat traslladant-la de Roma a Bizanci, i sense cap altra conseqüència que la de donar-li un nom.

Petit résumé du contenu de "Monitor"

Février 1922

Politique nationale.—L'auteur J. V. Foix se réfère à la campagne hispano-américaine entreprise de Madrid. Il est cependant nécessaire de fixer la valeur des mots. Que doit-on entendre par Espagne? Génériquement, l'Espagne de même que l'Ibérie est le nom que l'on donne à notre entité géographique péninsulaire, indépendamment des pays de nationalité différente qu'elle comprend. La Castille, cependant, après avoir nationalisé à son profit la monarchie a réduit le nom d'Espagne aux limites de son domaine linguistique, procédant par exclusion. Automatiquement apparaissent donc dans la Péninsule ibérique trois nations caractéristiques: le Portugal, l'Espagne et la Catalogne; la première jouissant de sa souveraineté la dernière luttant avec l'Espagne pour obtenir la sienne.

La valeur des mots fixée et la Catalogne autonome intervenant comme unité nationale dans la direction d'une politique péninsulaire l'hispano-américanisme est seulement un aspect des relations ibériques avec l'Amérique latine par les memes raisons que l'est le luso-américanisme. La Catalogne, sans intérêts linguistiques établis, toujours restrictifs, se trouve dans une situation de priorité pour servir d'arbitre dans une politique ibéro-américaine.

De Washington à Genes.—L'auteur Josep Carbone, se résume en disant que depuis Versailles, l'Amérique du Nord est la première puissance en ligne, qui par son esprit, sa position géographique, etc., joue dans le développement de l'Histoire un rôle d'arbitre. Le monde de demain évoluera peut-être autour de l'Amérique du Nord en laquelle il trouvera son dernier appui. En échange l'Angleterre en tant qu'Empire se trouve à son déclin. Lloyd George est le premier ministre de la décadence anglaise. Il aurait peut-être été possible à l'Empire britannique de conquérir une nouvelle grandeur si Lloyd George au lieu d'une chimérique reconstruction européenne réformait totalement la communauté britannique. Le programme de Lloyd George a le même sort que celui de Wilson, lequel s'il était mis en pratique équivaldrait à une révolution intense à laquelle le monde ne résisterait pas. Pour l'Empire anglais une *évolution romaine* est le meilleur chemin à suivre.

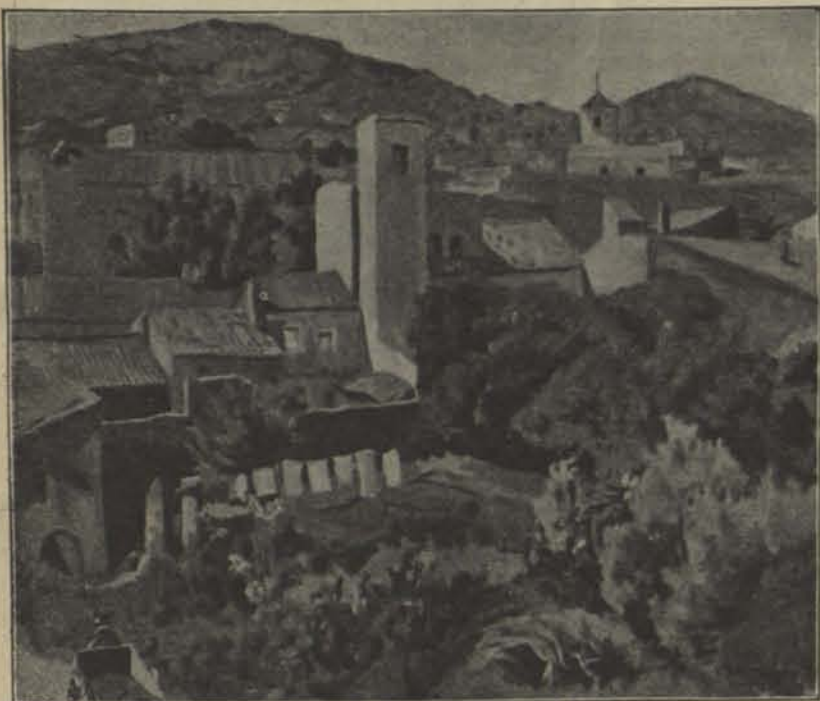
Une préface de Charles Maurras.—L'auteur J. V. Foix fait ressortir les vérités et erreurs que renferme la préface de Charles Maurras au livre de Marius André "La fin de l'Empire Espagnol d'Amérique". Les vérités sont renfermées dans son désir de politique catholique, de fédération, d'union latine sous l'égide de Rome. Son erreur des plus funestes est de supposer que les traités des Pyrénées et d'Utrecht devraient incliner à une amitié hispano-française. Tout le temps que ces traités resteront en vigueur, une entente entre la France et l'Espagne sera chose impossible. La Catalogne s'interpose entre ces deux nations officielles réclamant non plus précisément le retour de son territoire actuellement sous la domination française, mais encore sa liberté nationale de laquelle se jouèrent les deux États voisins au cours de l'histoire. Une Catalogne libre sera le trait d'union entre une France admise et une Espagne plainte; la Catalogne esclave sera une gêne pour la Confédération occidentale revêue dans laquelle notre pays traditionnellement fédéraliste a mis ses meilleures espérances. Une Catalogne autonome dans la Péninsule et une Provence autonome dans la France sont les bases, le fondement, la garantie de la future paix latine et de la déroute définitive de la barbarie.

Le traité des Pyrénées cependant s'interpose brutal...

Les Expositions.—L'auteur M. A. Cassanyes se réfère à Daniel Vázquez-Díaz peintre espagnol qui (Sequitur a la quarta plana.)

LES EXPOSICIONS

per
M. A. CASSANYES

«PAISATGE», per E. Bosc Roger

«ESTATUETA» per Pere Jau

EXPOSICIONS

Daniel Vázquez-Díaz
Agrupació d'Artistes Catalans

Resum del mes

«PAISATGE», per F. Mussons Guardia

Exposició Daniel Vázquez-Díaz

Daniel Vázquez-Díaz que fa poc celebrà una exposició a les Galeries Dalmau, és entre els pintors castellans alhora que una summat, una excepció ben simpàtica, puix que tan coneixedor i mestre de l'ofici com aquests, però esperit intel·ligent i agut, no s'ha conformat pas com els altres a emular el seu domini tècnic en els baixos trucs i manipulacions de copista de museu o de retocador fotogràfic; ans al revés, la seva sensibilitat desvetllada i el seu subtil discerniment han sabut, tot seguint una lúcida evolució que encara dura, d'emplear-se adaptant-les i col·laborant a les tendències, als batecs, al ritme dels nostres temps. Les qualitats de què està dotat són prou evidents i remarcables; d'una guisa especial la seva ciència del dibuix revelat ultra en les seves pintures, en una bella sèrie de dibuixos de neta i constructiva líniació i d'un clar obscur vigorosament perceptor d'un sintètic volumisme, entre els quals ens cal esmentar especialment el carbó "La mare que besa el fill", alguns apunts, "les Infermeres", finament simplificat i les admirables testes, entre elles els mestriols retrats dels músics Falla i Sauer i del poeta Ruben Dario, aquest a l'aigua tinta. El seu colorit, cas curiós, ha seguit una evolució inversa a la que ha seguit la pintura moderna, puix que alhora que aquesta passava del dibuix més o menys precís o amorf dels seguidors dels impressionistes a les geomètriques configuracions constructives del moviment dit cubista, i les seves coloracions de clares i lluminoses anaven esdevenint gradualment més fosques i tènues fins arribar al tenebrisme sistemàtic de Dufour de Segonzac. El senyor Vázquez-Díaz començà amb l'austera opacitat del "Don Silvestre", pintura de fort caràcter i d'ampla i justa pinzellada, i del "Retrat de la meua esposa" elegant, ben dibuixat, d'una delicada grisor a la manera d'Aman Jean i el vigorós estudi per un retrat de Miguel de Unamuno, de pinzellada sòbria, justament harmonitzat en terres, fins arribar en les seves darreres obres a un colorit esclatant i clar que contraria i sovint desorganitza lleument l'esforç constructiu que el seu dibuix revela. Seria cosa desitjable que l'evolució de Vázquez-Díaz, el porti a refusar les games tintorials, que ara sembla usar amb preferència, per les games constructives, que més apropiades, formaran un tot compacte amb el seu esquemàtic volumisme formal. Prova n'és ja, diríem, el solidíssim retrat de Ruben Dario amb hàbits de trapenc, tan pesant i macís. El pas entre les entonacions fosques de les tres obres damunt dites, que són les més antigues i les d'entonació clara posteriors, el formen el finíssim i delicat joell que és el "Retrat de nen", les dues "Maternitats", una de fosca i tènica grisor, desoladament expressiva i l'altra d'un sentiment ben humà, recollida i ubèrrima, de coloració fina i de dibuix segur i una sèrie de notes delicades i decoratives.

Les més subtils fineses de color i una assenyada concreció formal avaloren el gran nu femení, formidable i potent, i el petit, més graciós, d'un fons bellament arranjat. La forma esquemàtica i el color a gran plans caracteritzen les obres darreres, les més interessants de l'exposició; alguns petits paisatges "Cases i barques", ben ritmat, de fina harmonització, la gran tela "La Dona en vermell i l'infant", d'un esclatant tipicisme i les que més preferim: "el Cartoixà", aquesta anterior a les darreres obres esmentades, obra admirable en la qual l'austera i mística espiritualitat espanyola i el seu realisme cruel s'han rejeunat diríem plasmades amb un clar i ardent colorit; és un bell tros de pintura la natura morta que figura en el primer terme d'aquest quadre. És també ben vigorós i ple de caràcter el "Retrat d'home en blau" de coloració clara i harmonitzat de guisa atrevida; el de "Jove en blanc", d'espiritual

coneixement, si bé més tècnic que constructor, plasma més els valors, encara que amb força justesa i psicologia, és d'un dibuix esquemàtic i finíssim coloració; el solidíssim paisatge "Cases vora l'aigua" és d'un colorit volumisme i els "Mariners portant un cove", de ritme gai i ingenu, remarcable pel seu despullat, simplificat estil i clara coloració. El projecte de pintura mural és d'un vigorós i savi dibuix, digne de Cornelius, de color fi i la composició de la qual ens apar ésser concebuda segons "la llei de revelació de l'espai monumental" que formulà Marées i del qual n'és una conseqüència, ben justa i lògica, el *parallelisme* de Ferran Hodler, i el retrat pintura de Ruben Dario del qual ja havem parlat, ferm i compacte com un Zurbaran, essent obra austera i implacable que, com "el Cartoixà", mostra com el vell fons espanyol reviu i es trasllueix en aquest pintor per entre modernitats força atrevides, com és ara la descomposició dels volums de l'ampla cadira en aquest retrat del poeta.

Agrupació d'artistes catalans

Aquesta "Agrupació d'artistes catalans" que exposa també a les Galeries Dalmau, per la sinceritat i la fe que descelen les obres exposades se'ns ha fet simpàtica amb tot i no estar pas d'acord amb una de les dues frases que com a lema porta el catàleg: la del senyor Torres-Garcia, on s'afirma que "totes les coses absolutament totes, tenen una bellesa igual"; cosa que ve a ésser quasi sempre un índex d'amor, d'inclinació a la lletgesa, és a dir, a la vulgaritat. És una actitud ben especial i que sempre havem trobat molt xiroia aquesta de fer servir el *panteisme* d'excusa del mal gust. No; l'artista no ha pas de descobrir la bellesa en totes les coses puix que no és pas en aquestes que aquella sempre es troba. Estigué encertat Peladan quan escriví que: "la fotografia ha fet més servei a la veritable estètica que totes les especulacions transcendents: una instantània sempre ens dona un document i mai la bellesa que no existeix pas més que la veritat i la justícia o cap altra abstracció de les que l'home concep perquè ell les conté". Les conseqüències d'aquella teoria les podem veure, segons nosaltres, en les obres que presenta Pere Jau, el mestre de la talla, qui al costat de la bella estatueta "Noia agenollada amb un raïm" d'un ferm, ampli i

sobri classicisme decorativista, entre Maillol i Hoetger, exposa dues figuretes, també en fusta, pagesivament abillades, les quals malgrat de llur encant humil, sincer i pintorescament ingenu persistim en creure-les un error en comparar-les amb el pur encant plàstic de l'altra alludida figureta. Ultra d'una femina testa a la sanguina, assenyadament i robustament modelada, exposa aquest artista altres dibuixos a la pluma "estudis de nu", vers dibuixos d'escultor en els quals cerca, de guisa asprament sistemàtica, l'arquitectònic volumisme del cos humà.

La més interessant i important de les pintures exhibides és, per nosaltres, la figura de dona del senyor Creixams que podem afiliar al corrent seguidor de les lliçons de Cézanne i els Lenain en la qual s'hi troben, entre altres, personalitats tan dissemblants com Bissière i Picasso, Gabriel Fournier i Kisting, per bé que el seu savi i lleu deformisme, vigorosament tens en avoca l'Oton Friesz. Val aquesta obra, la pasta de la qual és d'una calitat rica i sòlida, per la força amb què el colorit sobri i càlid i el ferm volumisme esferoidal i turgent expressa amb intensitat, una ardent i profunda sensualitat. Els seus dibuixos es fan remarcar per la neta líniació ardidament sintètica; d'entre ells preferim el núm. 19 de ratlla finíssimament tènue i correcta.

Pintura eixuta i virulenta, rodonament estructurada, evidentment influïda per les més recents obres de Picasso, és la "Dona oriental" número disset de Manuel Cano, recerca aguda d'un esperit indecís.

Temperament de retratista, pintor sincer i ben honrat és el senyor Francesc Vidal-Gumà que pinta amb coneixement, si bé més tècnic que constructor, plasma més els valors, encara que amb força justesa i sensibilitat, que no pas construeix. Els retrats que exposa, finament matisats, d'una melancòlica humilitat, diríem, són tots tres de notable calitat pictòrica.

En els bells i delicats dibuixos d'En Ferran Callicó, minuciosos i nets, veiem a Ingres través Picasso. El "Retrat de jove" és, al nostre parer, el millor i els dos dibuixos d'eivencques són exemplars per tal com la seva pura i neta líniació sap despullar i eliminar tota cosa inútilment pintoresca. La "Testa d'Arlequí" d'En Bracons és una obra poc sortosa en la qual ens sembla distingir que l'autor és més dibuixant que no pas pintor.

El paisatgista Bosch-Roger, qui percep el color de

guisa molt personal, en les obres que porten els números 2 i 3 sembla dubtar malauradament entre la construcció i l'efecte de llum. El número 1 dona una impressionant emoció d'espai la "Noia de París" té fragments ben ajustats. Exposa també una ben disposada natura morta pintada amb vigorosa i atenta delectació. Els dibuixos són d'un traçat asprament flexible, àgilment simplificador, com passa amb el "Recó de París" i el "Pitxer amb flors" i d'un pesant volumisme en la "Roulotte d'Asnières". El signat a l'Havre és ric de justes, humides, calitats.

En Ferran Mussons pinta amb valentia; a les entonacions lluminoses dels paisatges, el més interessant dels quals és el que porta el núm. 38 de sòbria i clara frescor, preferim la natura morta, aspra i vigorosa.

Les obres de l'Hèctor Ragni, revelen un colorista original. Aquest pintor delicat i atent sap de percebre subtilment les ricament mates entonacions, com se pot veure en la natura morta, pintada amb sensitiva i minuciosa cura. El seu paisatge, gruixudament sintètic, és de coloració més forta.

Ultra una nota de paisatge, visió justa i sòbria del color, En P. Daura amb la sèrie de notes de viatge mostra que sap d'eliminar tota cosa supèrflua i de copsar amb aguda fermesa, de guisa molt simplificadament decorativa, les essencials línies i volums de ço que l'impressiona. Es distingeixen sobretot els núms. 27—pel despullat i vigorós sintetisme,—i el 28, fortament construït, obra aquesta ben remarcable.

Esmentem ara els paisatges d'En J. Salvà, sincer i robust, potser un poc matusser i el d'En J. Girbal-Mauri, impressió ferma, i algun fragment de color agre; i la "Natura morta" d'En Joan Coromines, de pinzellada justa clara i lluminosament entonada. El pensament de Goethe, altra dels lemes del catàleg, en què parla de Dedalus i que "aquell gran home potser presentí quan funesta la tècnica havia d'ésser per a l'art" havem de confessar que no correspon pas gaire amb la majoria d'obres dels expositors, ben dotats en general i de facilitat, potser, sobrada, però res no hi ha de nostre parer, puix que no és pas cap mal menysprear l'habilitat tècnica quan se n'està en possessió, ans, als revés, és el primer dels grans que cal pujar per arribar a la concepció, a la creació vers on caldria que s'orientessin aquests jòvens artistes.

Resum del mes

A les "Layetanes" exposició Torné-Esquius, simpàtic i tendre decorativisme, refinat i ingenu.

Al "Camerin" En Domènec Carles exposà les seves pintures, gratuïtament i fogosament pintades i de coloració, sovint, saborosa. En les natures mortes i flors cerca la calitat justa i sovint la troba però, dissortadament, la manca de coneixement i domini del dibuix fa que aquestes obres siguin o bé amorfes o bé desdibuixades. Aquest defecte es fa més palès encara en els seus paisatges, en els qual el relatiu encert en el tractament dels elements fluits,—núvols, celatge,—contrasta tan fortament amb la inconsistència i manca de corporeïtat dels elements sòlids—construccions, arborescències, etc.—que permet de poder dir que en aquests paisatges del senyor Carles allò que hi ha de més sòlid són els núvols.

A les mateixes galeries el paisatgista Galwey exposà obres seves, algunes de les quals eren d'un savi i intens naturalisme.

Les exposicions Meifrén a les "Layetanes", en la qual es feia remarcar la tela "Poble al clar de lluna",—i Russinyol, Cases, Clarassó al Saló Parés, les esmentem no tant pel valor intrínsec de llurs obres, com per la personalitat, diguem-ne històrica de llurs autors.

«FIGURA DE DONA» per Creixams

(Veg's plana 2.)

exposa darrerament a Barcelona. Entre les pintres espanyols, Vázquez-Díaz és una excepció per son intel·ligència i sa subtilitat. El a su s'adapta trè subtilment au rythme de nos temps. Dans l'«Agrupació d'Artistes Catalans» il y a lieu de signaler Pere Jou, sculpteur, Creixams, peintre le plus distingué du groupe, Vidal-Gumà, Ferran Callico, Bosch-Roger, etc. Ces jeunes peintres constituent une belle promesse pour la peinture catalane.

Pour une Université nationale. — L'auteur Tomás Garcés combat l'Université espagnole de Barcelone et réclame en son lieu et place une Université nationale catalane. Entre l'une et l'autre il ne peut y avoir transaction.

Short Summary of the contents of the "Monitor"

February 1922

National politics.—The author J. V. Foix deals with the campaign in favour of Spanish America directed from Madrid. It is necessary however to give a definite value to words. What have we to understand by Spain? Spain generically, in common with Iberia is the name given to the geographical entity of our peninsula, independently of the nationally distinct countries comprised in it. Castille, however, after having nationalized the monarchy in its favour, has reduced the name of Spain to the limits where its language is spoken, by a process of exclusion. As a consequence there appear then in the Iberian Peninsula three nations of different characteristics: Portugal, Spain, and Catalonia, the first already enjoying its sovereignty, the last struggling with Spain to obtain it.

The meaning of the word having been thus defined, and an autonomous Catalonia coming in as a national unity in the governing principles of a peninsula policy, Spanish-Americanism is but one aspect of the Iberian relations with Latin America in the same way that Portuguese-Americanism is. Catalonia thus, without any vested interests in the way of language, which are always restrictive, finds itself in an admirable position to arbitrate in an Iberian-American policy.

From Washington to Genoa.—The author Josep Carbonell sums up by saying that since Versailles North America is the leading Power, and through its genius, its geographical position etc is playing in the development of history the part of arbitrator. It may well be that the world of the future will revolve round North America and find there its last mainstay. England on the other hand is on the down grade as an Empire. Lloyd George is the first minister of the English decadence. It is possible that the British Empire might rise to fresh heights if Lloyd George instead of pursuing a chimerical European reconstruction would reform completely the British Society of Nations itself. The Lloyd George programme however is going the same way as that of Wilson, which on being brought to a practical test, was seen to be equivalent to such a downright revolution as the world is not strong enough to stand. For the British Empire and evolution on Roman lines would be the best plan to follow.

A preface by Charles Maurras.—The author J. V. Foix points out what is true and what is false in the preface by Charles Maurras to the book by Marius André "Le Fin de l'Empire Espagnol d'Amerique". The truth is contained in his desires for political catholicity, for federation, and for a Latin union under the auspices of Rome. The fatal error is to suppose that the treaties of the Pyrenees and of Utrecht should be favourable to a friendship between Spain and France. While these treaties remain in force an entente between Spain and France as officially constituted, and demands not only the return of her territory now under the dominion of France, but her national liberty with which the two neighbouring states have played in the course of history. A free Catalonia would be a bond of union between a France to be admired and a Spain in sympathy. A Catalonia enslaved will always be a stumbling block in the way of that Western Federation, in which our country so traditionally federal, bases its best hopes. An autonomous Catalonia within the Peninsula, and an autonomous Provenza within France are at once the base, the fundament, and the guarantee of a future Latin peace and of the definite defeat of barbarism. The treaty of the Pyrenees, however, is brutally in opposition to this.

The Exhibitions.—The author M. A. Cassanyes deals with the Spanish painter Daniel Vázquez-Díaz who lately exhibited in Barcelona. Vázquez-Díaz stands out among Spanish painters for his ability and refinement. He has managed to adapt himself in a very subtle way to the feeling and temper of our period. Among the "Agrupació d'Artistes Catalans" may be mentioned Pere Jou, sculptor, Creixams, Ferran Callico, Bosch-Roger, etc. These young painters are full of promise for Catalan art.

In favour of a National University.—The author, Tomás Garcés, is against the Spanish university of Barcelona, and advocates in its place a national Catalan University. Between the one and the other there is nothing in common.

MONITOR

en el número pròxim

contindrà el pensament de diversos portuguesos assenyalats sobre una política peninsular. Aqueixos escrits, inèdits, seran publicats en llur llengua original.

ESTUDIS D'AERONÀUTICA

PER

ANTONI ARMANGUÉ

Per al foment de la construcció d'aeronaus

Llegim els nous drets d'entrada dels avions. No són pas mal orientats però certament haurien estat millor ab valorem, hi ho comprendreu:

Segons els nous drets, un avió de passatge d'un sol motor paga per la primera tarifa 3,500 pessetes i per la segona 1,750; ara bé: un avió d'un sol motor tant pot valer 18,000 francs com 90,000 i no pot pas semblar just que un petit avió de turisme hagi de pagar d'entrada el mateix que un gran avió amb cabina per quatre passatgers.

D'altra part hi ha avions bi-motors que costen menys que d'altres d'un sol motor i, en canvi han de pagar més drets d'entrada.

Per ventura una manera més justa de classificar els avions per a llur pas per la Duana hauria estat fer-ho segons llur superfície de plans portants o bé llur potència de motors.

Fet i fet però els aranzels ja són publicats i una esmena no semblarà pas d'absoluta necessitat mentre es fomenti ací la construcció d'aeronaus.

Un país com el nostre el qual no ha contribuït amb el seu esforç a la conquesta de l'aire, no té pas altra solució que pagar el deute endarrerit. Fins ara gairebé tots els avions que han volat damunt la nostra terra han estat adquirits als estrangers amb els nostres capitals, sense que per això s'hagi format entre nosaltres un personal tècnic especialitzat. Ara, desenrotllant-se la navegació aèria, ens caldrà fer un bell esforç per a no romandre reça-gats.

La cosa malaurada, la cosa pitjor en la situació nostra d'avui és el lamentable desconeixement general que tenim de les coses de l'aire. El nostre país ha estat i és encara fèrtil en inventors els quals carregats d'illusions ens expliquen amb molta de reserva llurs grans idees. Aqueixos inventors d'originals màquines voladores troben massa sovint bosses obertes de les quals gasten inútilment llur contingut. És de creure que si tots aqueixos inventors haguessin estudiat conscientment el càlcul i la construcció de les aeronaus, s'haurien estalviat durs desenganys.

Així roman doncs la nostra situació aeronàutica ben clara: els aranzels dificulten la pràctica de la navegació aèria però tendeixen a fomentar una indústria de construcció. D'altra part l'ensenyament de la tècnica i de la construcció aeronàutica no està pas prou desenrotllada perquè creixi aquesta indústria.

Considerem doncs quines són les primeres coses que cal fer per al seu desenrotllament.

Primerament, segons nosaltres, donar als estudiants de totes les escoles nocions elementals de les coses de l'aire i a les escoles d'enginyers fer prendre a aqueixos estudis una vasta extensió. Totseguit introduir a totes les biblioteques públiques llibres de tècnica i de pràctica aeronàutica amb el fi de donar facilitats per a l'estudi d'aqueixes qüestions tan ignorades. A la Biblioteca de Catalunya n'hi ha bastants els quals, d'haver estat prèviament consultats, hauriem evitat el veure tants de despropòsits constructius.

Un Museu català d'Aeronàutica

I per fi, crear un Museu d'Aeronàutica on se poguessin examinar amb atenció detalls de construcció, gràcies a la qual cosa seria millorada la poca d'indústria aeronàutica nacional. És de la creació d'aquest Museu que us volem parlar amb certa extensió.

El Govern espanyol ha posat uns drets aranzels protectors de la indústria però no cal pas que n'esperem la formació d'aquest Museu per al foment de la mateixa. Ens l'havem de crear nosaltres.

La primera pregunta que fem és la de si val la pena. ¿Que si la val? Així ho creiem. Miren a París, breçol de l'aeronàutica, país on és més extensa aquesta construcció, on tothom sap què cosa són plans portants, coeficient de sustentació, seccions d'ala, nervadures, montants, tensors, etc., etc., ha estat format un Museu de l'Aeronàutica, ultra el que ja hi havia en el d'"Arts et Métiers". En aquest Museu hi han estat instal·lats tota guisa d'avions de fama reconeguda i la construcció acurada dels quals pot ésser un bell exemple adhuc per als més iniciats.

Aquest Museu és visitat no solament pels estudiants d'enginyers, ans també pes obrers de l'aeronàutica i pels mateixos constructors els quals hi troben reunits diversos avions on s'hi veu els detalls de construcció, essent-los fàcil tota comparació, això és, tot estudi adreçat devers qualsevol perfeccionament.

A Catalunya on la indústria d'aeronaus s'ha en-trabancat a les primeres passes, aquest Museu és de tota necessitat si es vol fer una obra útil i eficaç de foment.

Cal doncs propagar una indústria d'aeronàutica per a tenir-la independent, poguent nosaltres construir-nos els avions que les nostres necessitats nacionals reclamem. Psix que ja podem voler ben nostra la terra catalana sense voler també ben nostre el cel de Catalunya!

L'aeronàutica es perfecciona amb una organització ben duta i aniran creixent les seves qualitats de transport ràpid, d'observació i de defensa, per tal com no podem pas nosaltres que pugnem en tots els ordres per l'avenç de la Pàtria romandre indiferents davant els progressos obtinguts en aquesta branca de la civilització.

En el Museu d'Aeronàutica, caldrà posar només allò que acompanyessin bones garanties per a la bella orientació de les construccions catalanes: avions, motors, hèlixs, instruments tots de fama reconeguda i havent donat a més i ara plena satisfacció als aeronautes que els hagin utilitzats.

Així veuríem figurar en aquest Museu avions d'escola Comdrón i Hanriot, avions de caça Spat, Nieuport, Sepwith, Focker, etc.; hidroavions Savoia, Besson, Macchi; motors Renault, Hispano-Suïssa, Maybach, etc.

Molts d'aqueixos avions es poden adquirir a poc preu als stocks de guerra on també s'hi troben motors de les millors marques i dels tipus que més d'èxit han atès.

Un Museu d'aquesta mena per a ésser ben útil hauria de tenir molt clarament visibles peces desmuntades i tot sovint partides amb el fi d'ensenyar llur construcció.

La creació d'un Museu català d'Aeronàutica serà acollida amb entusiasme tant pels jòvens enginyers com pels aimants de l'aire i de la seva conquesta íntegra i, sobretot, serà per a Catalunya un senyal més del seu voler constant de puixança i de triomf.

QUESTIONS UNIVERSITÀRIES

El nacionalisme i l'Universitat

Una de les primeres preocupacions del catalanisme polític fou la creació de l'Universitat catalana. A Catalunya, terra de gloriosa tradició universitària, no hi ha ni tan sols una Universitat. La de Barcelona, viu una vida arbitrària i artificiosa morint per la seva culpa, indiferent a la cultura del país i, cosa que és molt pitjor, sense cap finalitat creadora. Contra aquesta Universitat de Barcelona, ofrena d'angúnies intel·lectuals, mancada d'un nucli prou nombros d'hòmens selectes, condemnada a l'ús d'una llengua forastera, s'ha alçat sovint una forta opinió. El primer Congrés universitari català (1903), aplegà la joventut escolar guanyada a la causa del catalanisme. El ponent que en aquest Congrés memorable tingué a càrrec la qüestió de l'idioma, posava al costat de les raons d'ordre filosòfic i d'ordre pedagògic que aconsellen l'ús del català a les Universitats catalanes, un argument més senzill i colpidor encara, l'argument de la dignitat nacional. Cap errament en l'organització universitària no fereix tant el patriotisme com aquest absurd bandejament de la llengua nacional en l'ensenyament superior. Per això en les lluites contínues del nacionalisme l'Universitat espanyola de Barcelona ha aparegut sovint com un dels enemics que cal vèncer.

Intents universitaris

Contra aquesta universitat hostil i morosa, s'ha dit que calia una Universitat nostra i fecunda. És així,

com en lloc d'anar a l'atac directe s'ha volgut aniquilar per mitjà del descrèdit una obra nociva creant-ne una altra de viva i forta. S'hauria pogut intentar un bloqueig amb totes les forces espirituals de Catalunya contra l'esmoreïda Universitat de Barcelona. Mil fórmules hi havia per aconseguir-ho. Però s'ha cregut preferible crear fora de l'Universitat oficial una Universitat catalana. L'obra hauria estat admirable i reeixida si molts de grups alhora no s'haguessin llançat a la mateixa empresa.

L'any 1903, del primer Congrés universitari en naixien els Estudis Universitaris Catalans. Era la iniciació del sistema: el Congrés negava eficàcia a una institució docent i en creava una altra. Les ensenyances de Dret català, d'Història de Catalunya, de Literatura catalana, que l'Estat no acollia en el recinte de la cultura oficial, eren amorosament instituídes pels universitaris patriotes en altres llars més propícies.

En constituir-se la Mancomunitat de Catalunya, un dels aspectes que amb més d'atenció havia d'estudiar el nostre incipient govern era el de la instrucció pública, i especialment, per diverses raons, el de la cultura superior. Tota una sèrie d'institucions en efecte, nasqué dels plans d'En Prat de la Riba i del senyor Eugeni d'Ors; institucions d'ensenyament superior les unes, com els Cursos monogràfics d'Alts Estudis, i tècniques moltes d'altres. Tothom procurava omplir la falla d'una Universitat; els estudiants mateixos que han estat sempre, naturalment, els capdavanters dels moviments re-

novadors, organitzen cursos com els de l'A. C. d'E., cursos monogràfics i cursats d'especialització universitària que són també un seriós esforç a favor d'aquesta Universitat catalana tan desitjada. Però al costat de tots aqueixos treballs dispersos i fer-vorosos seria injust de no esmentar-hi els que han estat conseqüència del II Congrés universitari català, que és fins ara la més vigorosa expressió de la voluntat dels estudiosos de Catalunya.

La conquesta pacífica

En el II Congrés universitari català, que coincideix amb el nou plantejament del problema nacionalista a les Corts d'Espanya i la consegüent vibració del poble, per primera vegada i de guisa activa i ardent, un nucli importantíssim de professors col·labora a l'obra dels estudiants. A conseqüència del II Congrés universitari, on foren tractats escrupolosament una pila de temes, les conclusions dels quals servissin per a la redacció d'un projecte d'Universitat catalana, es constituï una Junta permanent de professors i alumnes que és, dins l'Universitat oficial, l'única flama catalanesca. Aquesta Junta permanent s'ha voltat de tots els professors que representen una tendència renovadora, i organitza cursos i munta laboratoris i es bateja a ella mateixa amb el nom d'Universitat catalana.

¿Què representa aquest esforç? ¿És una pacífica contibució més per arribar a produir "un orgue propulsor de la cultura catalana"? I, sobretot, ¿quina posició representa quant als procediments per a triomfar, aquesta Universitat catalana que té el domicili i el fogar dins la mateixa Universitat oficial?

Cal suposar que la tendència de la Junta permanent del II Congrés universitari sigui la d'evitar dues universitats rivals, acudint a la conquesta lenta i pacífica de l'Universitat vella. Recordem un paràgraf d'una conferència del Dr. Pi i Sunyer on es pronuncia en aquest sentit: "L'autonomia de Catalunya i l'Universitat", conferència donada a l'Ateneu barcelonès el 23 de desembre 1918". Deia: "Es va dibuixar (es refereix a una discussió amb el senyor Royo Vilanova), com una fórmula de transacció possible que les corporacions públiques de Catalunya, el dia que vingués l'autonomia, quedessin en llibertat de crear aquells establiments d'ensenyança que creguessin convenients, sense perjudici que l'Estat, independentment d'elles, seguís sostenint els establiments actuals. Això és un greu perill, que de totes maneres havem d'evitar!"

Les dues Universitats

A hores d'ara havem de reconèixer que ja hi són dues Universitats a Barcelona. I potser la més clara separació d'aquestes dues Universitats resolrida el problema. Una Universitat, més morta que els mateixos morts, es limita a repetir els mateixos tòpics en el clos d'un gran edifici, a administrar certificats d'aptitud en els quals ningú no creu però que serveixen per a exercir una professió intel·lectual. Al costat d'aquesta Universitat, l'altra viva i informe, diversa, irregular, no estructurada encara però viva. Cal, és urgent, que aquesta estructura li sigui donada, que la ratlla que la separa de l'Universitat vella sigui més pregonia, que els utopistes que pretenen crear l'Universitat catalana entre les runes entorpidores de l'oficial es convencin de la vana inutilitat de llur esforç. Mai no podran aqueixos professors renovadors, infondre vida a l'enorme carcassa immòbil.

Aleshores, per què no renunciar a la generosa però ineficaç empresa? Per què no utilitzar tot els dalers que ara es malgasten, en procurar la consolidació d'una Universitat catalana?

Més fàcil que portar el convenciment del treball i de l'estudi a la ment dels definitivament ineptes, seria que l'Estat, davant la força evident d'una Universitat catalana, única i robusta, atorgués validesa legal als seus certificats d'estudi. Aquesta idea de les dues Universitats que representa per als nacionalistes una transició, és veritat, però també un avenç i una seguretat d'èxit, era la fórmula que el Govern de Bèlgica concedia l'any passat a les aspiracions dels flamings.

Un cop aquesta concessió fos obtinguda, ¿quin perill podria témer el Dr. Pi i Sunyer? ¿L'existència a Barcelona de dues Universitats, orgue propulsor, l'una, de la nostra cultura, dèbil eco, l'altra, d'una cultura que s'acaba, de la qual en prepararia l'èxit?

Fem, doncs, tot el possible per unificar les obres disgregades, instituint la nostra Universitat nacional per tal com la seva sola existència serà ja el seu triomf.

Tomàs Garcés

Conferències "Monitor"

MONITOR organitza un cicle de conferències que donaran llurs redactors als indrets que oportunament s'assenyalaran. Les dues primeres es donaran pel maig vinent a càrrec de

JOSEP CARBONELL: Catalunya a la Península i a Occident.

i de **J. V. FOIX: Una política nacional per a Catalunya.**

Els subscriptors i amics de MONITOR rebran la invitació especialment.

Estudis militars

De la conducta guerrera de l'home

D'una obra famosa en la seva aparició escrita pel lloctinent-coronel francès Montaigne, extreiem aquests paràgrafs:

"La idea cabdal que comanda en tot temps i en tota circumstància, la conducta guerrera de l'home, tant si prepara com si executa, tant com si concep com si obra, és filla de l'instint, nada amb el primer home i que desapareixerà només amb el darrer. Aquesta idea és doble, o millor dit, és composta de dues idees oposades, antagoniques, que donen a la guerra,—i a tot allò que es refereix a la guerra—la seva doble faç d'ofensa i de defensa.

L'home a la guerra, vol *occir*, i no vol *ésser occit*. D'aquestes dues idees, la segona, "no ésser occit", és la més imperiosa. L'instint de viure no és pas de generositat—ben lluny d'això, és d'egoisme feroç—viure primer que tot! i *occir* sense ésser occit, sense risc, assassinar, heu's aci el fi, heu's aci l'ideal de tot matador, caçador o soldat, animal feroç o ésser humà.

I aquesta idea es manifesta sobretot i gairebé únicament, d'una banda, per l'esforç de tenir l'arma superior i el nombre superior: anorrear pel foc i per la masa; i de l'altra, per l'esforç de sorprendre l'enemic al moment en què es troba sense defensa, desarmat. Als ulls de molts, la superioritat material és el fi de tota la preparació a la guerra; i la sorpresa, és el fons mateix de la tàctica.

Aquesta tendència, tan profundament humana, apareix netament i sense vel en els actes de l'home primitiu, Espia, sorprèn i *occeix*. Però l'emboscada fracassa, si s'arrisca, gira el dors sense vergonya i fuig. El punt d'honor consisteix a ésser no pas el més generós, ni àdhuc el més brau, ans aquell qui reix. La predilecció del bon Homer, va per damunt de tot, al savi Ulisses, fèrtil en astúcies, i si admira el diví Aquil, és sobretot per la seva invulnerabilitat.

El pensament "occir" es tradueix constantment per la recerca de l'arma més mortífera possible. El pensament "no ésser occit" es manifesta per la recerca de l'armadura que protegeix completament, que fa invulnerable; després, en els nostres dies sobretot, per la recerca de l'arma que *occeix* del més lluny possible. I en tots dos casos condueix a l'absurd.

El cavaller de l'Edat Mitjana, el pros, es cobreix tan bé de ferre, s'encabeix en una armadura tan perfecta, però tan llorda, que l'esclafa. Llança a terra, no és pas més capaç de moure's que una tortuga tombada d'esquena, i esdevé la presa de l'home de peu que, a gust seu i sense perill, romp l'armadura i atueix, o bé, amb el punyal, escorcolla la carn a través un estrip de la cuirassa o de l'asberg, i degolla.

Encalçar de lluny és avui dia la preocupació dominant, i l'encalc de l'arma de foc ha esdevingut tal, que despassa l'encalc de la vista i tirem sense veure. I el pensament de la protecció, la familiaritat amb l'escut ha passat tan bé a la nostra carn i a la nostra sang, que persisteix amb el fusell de petit calibre tan poderosament ofensiu que curem d'estendre entre l'adversari i nosaltres, per la pluja de bales escampades, una mena de cortina protectora.

Per comparació amb les armes anteriors, l'arma actual és dita de tir ràpid i de llarg encalc; i són precisament aquestes dues qualitats cabdals que la nostra prudència cerca a l'arma. Tirar molt i tirar de lluny; anorrear i no deixar acostar; fer l'abordatge impossible i allunyar el combat, per tal com allunyar el combat i no és ja allunyar el perill? D'aquí la seducció damunt els nostres esperits de la velocitat i de l'encalc.

I quantes de vegades la covardia humana ha cregut descobrir l'arma capaç d'anorrear de lluny, sense ser obligat a recórrer al cos a cos! escut màgic que *occeix* a distància, arma meravellosa que seria a la vegada espasa i escut, i la qual només demanaria al seu possessor felicitat un mínim de coratge, tot assegurant-li un màxim de seguretat!

Però si l'esperit defensiu de vegades descobreix, l'esperit ofensiu s'ampara i tomba el descobriment a profit seu. Així, per exemple, per l'arma de llarg encalc, arrabaca de més lluny, assegura els seus acostaments, i arriba més segurament a saltar a la gorja de l'enemic.

Per manejar l'espasa, cal llançar l'escut; i per cobrir-se amb l'escut cal llançar l'espasa—i l'espasa és sempre victoriosa de l'escut.

És un senyal segur de decadència, que, en un exèrcit, la idea de protecció l'endugui sobre la idea d'agressió. Aquest símptoma s'acompanya també de símptomes potser més significatius encara. Oblidant que l'home és el primer instrument de combat, aquest exèrcit no cerca en ell mateix el principi de la seva força; esguarda fora seu i es posa a implorar per tots costats socorsos exteriors.

Roma perd les seves virtuts i els ciutadans es mutien per escapar al deure militar: els soldats romans cobreixen llur front de màquines de guerra, abandonen als estrangers la guarda i la defensa de les fronteres; obren llurs rangs als esclaus; fortifiquen totes les places de l'interior i cobreixen el país de castells.

"I aleshores, es tingueren moltes de places, i menys força; molts de refugis i menys seguretat... I totes aquestes llistes de forts i de castells dels quals l'historiador Procopi n'ha cobert pàgines enteres, no són sinó monuments de la feblesa de l'Imperi." (de Guibert.)

"*Occir, no ésser occit*": les dues idees es contradiuen i s'exclouen. La defensa nou a l'ofensa; l'esperit defensiu ofega, *occeix* l'esperit defensiu... com la por *occeix* el coratge.

Puix que, aquesta idea, *no ésser occit*, és simplement la por, de la qual se n'amaga la cara sota màscares diverses; diguem-ne circumspecció, prudència, seny si voleu però que, nua i crua i amb el seu nom veritable, roman la Por.

I malgrat de nosaltres, per la traició de l'intrús, la por llisca en totes les nostres especulacions sobre la guerra, orientant des del temps de pau les nostres ànimes vers els actes vils.

I tota doctrina de por és de derrota.

Així, cada vegada que estudiem una doctrina sobre la guerra, cal, és necessari de sotmetre-la a una crítica aguda, hostil, i de recercar sota quina forma s'amaga el cuc coridor que hi ha verament. Per tal com més que no pas el soldat que fa la guerra, l'escriptor que en parla no pot escapar a la freda deessa."

"La lluita en la por és sobretot entre el voler viure i la voluntat. És doncs la voluntat que cal armar.

Ara bé, la voluntat és determinada pel sentiment; però el sentiment s'extreu de la idea que esdevenint damunt de la voluntat, esdevé ferment d'acció.

I aquesta penetració de la idea a les ànimes, aquesta transformació en sentiment té lloc, per a la nació per herència; per a l'individu, per la virtut lenta i fina, profunda de l'educació. Tenim presa sobre l'educació i per l'educació sobre l'herència.

En altres tèmens: l'atenció profunda concentra l'esperit sobre un sol objecte (monoteisme) i no deixa lloc a cap altra preocupació.

Doncs, en el perill, la idea que s'ampara imperiosament de l'esperit, és d'escapar del perill, sigui sobrepuntant-lo, sigui fugint-lo; fugint-lo, si el perill és gran. Aquesta idea cabdal és imposada per la natura. Només pot ésser vençuda per una altra idea més poderosa:

"Viure! Viure!"—"Vèncer, vèncer!"

Però mentre que el "Viure! Viure!" brota tot naturalment del cor humà, el "vèncer!" no més pot nàixer d'una altra idea mare: Pàtria! Déu! Llibertat! representant d'un bé que el nostre esperit haurà estat avesat a considerar com de molt superior a la vida.

La primera idea és espontània, la segona voluntària. I aquesta per a empaitar la idea fixa, instintiva, ha de transformar-se per la virtut de l'educació en idea fixa.

Altament dit: cal *occir* l'emoció per l'exaltació. L'educació és obra de paciència i de durada, de fe i d'amor.

"Que aquell qui no estimi, s'allunyi de l'infant!"

L'educació pren l'infant al bregol i el condueix travess l'adolescència, fins al llinar de la virilitat.

És fa pels pares, per l'escola, pel medi, — per l'exèrcit—i la seva acció és tant més eficaç, com més jove és l'ésser que la rep, és a dir més sensible a la suggestió.

És durant la infància i durant l'adolescència que l'home amuntega tresors d'energia i de virtut que gastará en l'edat baronívola. És en l'infant que cal començar de preparar els creients i els herois.

Perquè l'educació doni els seus fruits, cal que els esforços dels educadors successius tendeixen vers un fi comú, que llur acció sigui concordant, convergent, una. El corollari d'aquesta proposició vol, que si té lloc la intervenció de l'Estat, aquesta s'exerceixi als principis mateixos de l'educació, a fi que els principis no siguin irremediament falsejats.

L'educació ha de visar l'individu en el seu triple aspecte d'home, de ciutadà i de soldat; gosarem dir que ha de visar sobretot el soldat per tal com el deure militar és l'expressió més alta del deure humà.

Cal doncs, que l'educació dels fills de la pàtria sigui una, nacional i viril."

La idea patriòtica

"Es pot definir una nació: una multitud permanent els sentiments de la qual són dirigits per creències gairebé fixes, la més important de la qual és la idea de pàtria.

Es pot dir també: l'instint de conservació de l'individu es tradueix per l'egoisme; l'instint de conservació de la raça es tradueix pel patriotisme. En altres tèmens: el sentiment patriòtic és el sentit vital de la raça, i la seva intensitat dóna la mesura exacta de la vitalitat d'aquesta raça.

El sentiment patriòtic fa l'individualitat i la personalitat de les nacions. I així com en la infància de l'home el jo no existeix, així també un poble no arriba sinó lentament i per graus a la clara consciència d'ell mateix. Aquesta disminueix de fàcis i manera que el poble s'inclina cap a la tomba; i, quan mor, fa temps que la seva consciència, el seu patriotisme és mort.

S'ha dit que només hi havia real, en el nostre món de les apariències, que les impressions que els objectes produeixen damunt els nostres sentits. Aplicada al patriotisme i a la pàtria, l'observació és d'una rigorosa exactitud: el sentiment patriòtic, al mateix temps que senyal, és condició absoluta de l'existència de les pàtries. Una pàtria mor només quant és morta en el cor dels seus.

El mot de pàtria desvetlla, en els pobles antics, entre els grecs i els romans, tot un món d'idees precises i netes, tot un món d'imatges poderoses i vives: es déus, la llar, els avant-passats, els descendents,

la llibertat, la independència, fins a la vida mateixa. I tots aquests béns, els únics que donen preu a la miserable vida humana, eren perduts amb la pàtria perduda. L'home, i tot allò que l'home posseïa, i tot allò que estimava, el seu cor, el seu cervell esdevien la cosa del vencedor.

I després, aquesta pàtria estava tothora menaçada, tothora a punt d'ésser atacada, esmicolada; hom tremolava sense parar per ella; i hom l'amava amb un amor inquiet, ombriu i gelós, d'un amor sempre a punt de dubte i de temor, d'odi i de venjança.

Les societats antigues degueren a la idea patriòtica llur força i llur grandesa. La idea religiosa li era subordinada o íntimament lligada. Els déus eren déus nacionals. El *pro aris et focis* era una fórmula estrictament veritable. L'ànima japonesa ens dóna una idea bastant exacte del que devia ésser l'ànima d'un ciutadà d'Esparta o de Roma. És el mateix amor de la pàtria pel qual l'hora present no és res, sinó la glorificació de les grandeses passades i la preparació de les grandeses esdevinidores.

Els Convencionals diuen: "Que la nostra memòria desaparegui, però que la pàtria sigui salvada." És el mot de Maquiavel: "Cal que la pàtria sigui salvada amb glòria o amb infàmia". I Maquiavel insisteix: "Pertot on cal deliberar sobre un partit d'on depèn únicament la salut de la Pàtria, no cal aturar-se per cap consideració de justícia, d'humanitat o de crudeltat, de glòria o d'ignominia; ans repellant tot altre partit, només lligar-se a aquell que la salvi i mantingui la seva llibertat."

Un mariscal de l'Imperi deia en 1870: "Prefir veure l'exèrcit perir, abans que veure'l salvar-se per la indisciplina." Maquiavel i els convencionals haurien dit: "Pereixi la disciplina, mentre l'exèrcit sigui salvat! i pereixi l'exèrcit, mentre la Pàtria sigui salvada." Puix que la llei és la salut de la Pàtria. *Right or wrong, my country.*

Cal al sentiment patriòtic, perquè esclati en tota la seva força, la passió del perill; ja que la injúria, el perill fan l'odi, i transformen així una força de simple protecció, passiva i estèril, en una força d'ofensiva activa i fecunda.

Els miracles del patriotisme són coneguts. Només hi ha victòria dels pobles que pel patriotisme. I no gens menys aquests miracles sorprenen sempre.

CRÒNIQUES DIVERSES

Els «Col·loquis» de Tortosa

Del llibre "Los Colloquios de la insigne ciudad de Tortosa" fets per mossèn Cistòfol Despuig, cavaller, en 1557, creiem oportú de reproduir-ne els següents paràgrafs, extrets de l'edició feta en 1887 per "la Renaixença", a cura del P. Fidel Fita qui traslladà acuradament el text de l'únic còdex, en 24 octubre 1876.

Catalunya i València

(Del diàleg entre Fàbio, ciutadà, Sibio, cavaller i D. Pedro, valencià.)

F. Com de la vostra Pàtria antiga?

D. P. Sí, que los valencians de ací de Catalunya són eixits i los llinatges que de ací no tenen lo principi, no'ls tenim per tan bons, y la llengua de Catalunya la tenim, encara que per lo vehinat de Castella s'és molt trastornada.

F. I com, ¿no diheu que fonch conquistada per lo Rey En Jaume de Aragó, y no hi entrevingueren los aragonesos en la conquesta?

D. P. Sí, però les forces y potència principal, tota o quasi, era de Catalunya y per ço se reserva allí la llengua catalana y no la aragonesa; ab tot no deixaren de restar-hi també alguns llinatges d'Aragó, altres parts importants que per avuy encara trobem allí.

F. Altra rahó done Pere Antoni Bereter per lo ser restada en València la llengua catalana, que diu que per cert número de donzelles que allà foren portades de Lleyda per a poblar la ciutat se comença la llengua catalana per ço que les criatures més aprenen de les mares que no dels pares.

D. P. Ja sé que açò escriu Pere Antoni, però té força la opinió sua perquè aquelles donzelles no poblaren sinó sola València y la llengua catalana se restà y estengué per tot lo Regne, com per avuy se parla des de Oriola fins a Frayguera y així no pot quadrar lo que ell diu sino que és veraderament lo que jo dich, que és cosa certa que en aquell temps no sols lo Rey mas tots los escrits del Rey parlaven català y així pogué restar la llengua catalana y no la aragonesa.

L. Que no hi ha que dubtar en això, y lo mateix fonch en la conquesta de Mallorca que féu lo mateix Rey y en Menorca y Ibiça, que après se conquistaren fonch lo mateix, que en totes estes illes restà la llengua catalana, com encara per avuy la tenen y tal com la prengueren en los principis, perquè no han tingut ocasió de retirar-la com los valencians, y en Sardeña, la qual conquistà lo Infant D. Alfonso que après fonch Rey d'Aragó, tenen també la llengua catalana, bé que allí tots no parlen català, que en mol-

tes parts de la illa retenen encara la llengua antiga del Regne, però los cavallers y les persones de primor y, finalment tots los que negocien parlen català perquè la catalana és allí cortesana.

D. P. No sé yo perquè a la veritat no és tan codiciada com açò la catalana y la aragonesa és tinguda per millor per semblar més a la castellana.

L. En nostres dies sí, mes en lo temps atrás no la tenien sinó per molt grossera com a la veritat ho era, y per ço tenguda en menos que la de ací, prova's ab que los reys encara que prenen lo apel·lid de Aragó no per ço parlaven aragonès sino català, y fins lo Rey D. Martín, últim rey de la línia masculina del Comtes de Barcelona, parlava català y son pare de aquell Rey qui fonch en Pere tercer la crònica que compougé del gest de son avi, de son pare y seus, en llengua catalana la compougé, y de la pròpia mà sua se troba per avuy escrita dins lo Real Arxiu de Barcelona còpia de la qual té posada ya Miquel Carbonell en la crònica que de Catalunya s'és feta. Més avant vos diré una cosa per a abonar una rahó que cert és de ponderar y és que en Aragó tant com afronta a Catalunya y València en aquella frontera no parlen aragonès sino català, tots los de la frontera dos y tres llegües lo regne; que dins de Catalunya y València en aquella frontera no hi ha memòria de la llengua aragonesa, y açò passa en veritat així com ho dich, y de aquí ve lo escàndol que yo prenen en veure que per avuy tan absolutament se abraça la llengua castellana fins a dins de Barcelona per los principals senyors y altres cavallers de Catalunya recordant-me que en altre temps no donaven lloch ad aquest abús los magnànims Reys de Aragó; y no dich que la castellana no sia gentil llenga y per tal tinguda, y també confesse que és necessari saber-la les persones principals perquè és la espanyola que en tota Europa se coneix, però condemne y reprove lo ordinàriament parlar-la entre nosaltres perquè de açó se pot seguir que poch a poch se lleve de la de la Pàtria y així pareixeria ser per los castellans conquistada.

Catalunya i Castella

D. P. Bé me agrada, això serà sens falta mas que de refrans y quant sentenciosos se troben si parlen en Catalunya, cosa estranya és y políticament se pot viure ab ells, com ab los consells de Aristòtil y de Tuli no lo hi cal llevar que cert ella és una gentil nació la catalana, valerosa i molt sàbia, si bé que per avuy també se està arrimada com ho està la aragonesa y valenciana que estos castellans s'ho beuen tot.

L. Senyor no'm meravell que són molts y més po-

derosos que nosaltres y per ço poden seguir millor la Rey y lo present en tot temps tingut per més just que lo absent com ho diu lo Marqués de Santillana en sos proverbis y també que és cosa natural y cada dia vista donar volta lo món y lo dominar discórrer per les nacions sens refermar-se ni parar en una que com diu Salmó en lo Eclesiàstich, al darrer capítol. "nihil stabile sub sole". Que sia així la experiència nos lo mostra en totes coses especialment en açò que vuy vem lo llustre, la fama, la glòria, romandre en uns y demà lo vehem en altres y açò és també en les coses majors indiferentment com en les menor que no hi ha res ferm. A la primera monarquia que fonch la dels Caldeos y Asirios ya veu com la supera y desféu la de Medas y Persas, a la de aquestos la dels Grechs, a la de aquestos la dels Romans y encara que en los darrers apar que resta per avuy lo domini a mi a la veritat no'm par així, que lo que vehem del Imperi Romà no és més o és poch més de una sombra del passat y dins nostra Espanya havem tingut també lo ésser tan inquiet y tan variable com en ninguna província de quantes són en lo món: Que als primers pobladors que en temps de Tubal vingueren superaren los Egipcios, als Egipcios los Grechs, als Grechs los Celtes, als Celtes los Finesses, als Finesses los Cartaginesos, als Cartaginesos los Romans, als Romans los Vándalos, Suevos, Alanos y altres, a aquestos los Godos, als Godos los Moros y Sarrians y als Sarrians, aci en la nostra província de Catalunya, los Alemans y Francesos, y per ço si ara vehem manar los castellans demà veurem que seran manats com en altre temps ho foren, y aprofitar-los ha poch la llàbia que tenen.

F. Si que grans paraulistes són y per ço diuen molts que de Castella no és bo sinó les coses mudes.

D. P. Què són les coses mudes?

F. Són cavalls, mules, bous, moltons, que a la veritat estes averies aventatge porten a les nostres.

D. P. Graciosament ho dieu per vida mia.

L. Tras això tenen altra cosa pijor, y és que volen ser tan absoluts, y tenen les coses pròpies en tant, y

les estranyes en tan poch que par que són ells a soles vinguts del Cel y que lo resto dels hòmens és lo que és eixit de la terra y és lo bo que si a les Istòries verdaderes donem fe, trobam que no hi ha nació en Espanya que tan animada y enfosquida sia estada en tot temps, la castellana que casi may ha sabut eixir de sos tèrmens ni dich per a dominar mes per a gosar guerrear reynes estranys com se mostra que ha fet la corona de Aragó y la de Portugal: Testimonis per a la primera, les illes de aquesta mar, que són Sicilia, Cèrdenya, Mallorca, Menorca, Ibiça, Còrcega y lo regne de Nàpols que lo Rey D. Alfonso de Aragó conquistà y també la jornada que Ramon Montaner escriu que feren los catalans en Constantinoble ahont tant s'hi detingueren y tantes azanyes hi obraren, no sols a honra y glòria sua mas encara de tota Espanya. Y per la segona que és la de Portugal tot lo que posseís en la mar Oceano donés dins de Espanya la major part de les vegades que han travat pendències ab los vehins christians són restats escalabrats, y les més notables que han tingut ab los moros, si superades són estades per ellas, ab la força de la nació nostra (la catalana) les han superades.

Conferències "Monitor"

El grup redactor d'aquesta gaseta ha organitzat un cicle de conferències donades pels seus components, a les quals seran especialment convidats els subscriptors. Les dues primeres, que anunciem de banda, tindran lloc el maig vinent en estatges adequats a càrrec dels senyors Josep Carbonell i J. V. Foix. Seguiran les dels senyors M. A. Cassanyes sobre art, Antoni Armangué sobre aviació catalana i Tomàs Garcés sobre política universitària.

Ultra els subscriptors són convidats els altres amics de MONITOR, els quals podran recollir llurs invitacions a la "Llibreria Nacional Catalana" (Granvia, 613) i Galeries Dalmau (Portaferrissa, 18).

ALTÉS - IMPRESSOR - BARCELONA

ELS PERFUMS DE MYRURGIA

Demaneu per tot on us trobeu comensal els, a hores
d'ara, **VINS "MARICEL"** marca
famosos nacional

Tipus i especialitats d'elaboració selectíssima

Celler **B. CARBONELL**
I BATLLE

Cable i telegrams:
Carbat-Sitges

GALERIES LAYETANES

Gravia, 613

BARCELONA

Telèfon 4902-A

ANTIGUITATS - ART MODERNA

Brodats: Tapissos: Camafeus: Alcatifes perses
Mobles d'estil

Exposicions constantment renovades d'obres d'art dels més afamats artistes moderns